

imenovalo posebne nastavnike pod zajedničkim ravnateljem Franom Nakić-Vojnovićem. Nakić je došao na mjesto profesora Ante Šepića kojeg su premjestili u Senj. Otada smo imali u Krku dva nastavnička zbora, »državni« i »općinski« — ali smo se mi smatrali jednim i složno nastavili predanim radom.

Bio sam se potpuno uživio u rad i saživio sa školskom omladinom ali eto: neočekivano sam bio nakon dvanaest godina premješten »po potrebi službe« u Viroviticu. Bio je to udarac koji je prije mene doživio još jedan kolega dospjevši čak u Čupriju, premda je bio u arhivu krčke biskupije našao središte svoga naučnog rada u proučavanju glagoljice.

SJEĆANJA I USPOMENE

Mihovil Bolonić

Sjećam se vrlo dobro; bilo je to u jesen 1921. godine iza pučke tzv. »vele maše« kad se u Vrbniku narod okupio na »placi« da saslušaju o glase što bi ih s povišenog mjesta čitao općinski poslužnik (»fanat Čovičić«, fanat, mali debeljuškasti čovjek bez ruke). Među ostalim vijestima bila je i ona o otvaranju realne gimnazije u Krku.

Moj otac, koji se baš negdje u proljeće te godine vratio iz Sjedinjenih Američkih Država, dođe iza toga kući. Pozove me k sebi i upita me da li želim ići u Krk — u gimnaziju. Tko veseliji od mene. Bez promišljanja dadoh pozitivan odgovor jer je to bilo kao naručeno baš za mene — budući da su svi u obitelji mislili da ja nisam za motiku već za školu i zato su me štjedjeli od svakog težačkog posla, jedino što sam u slobodno vrijeme išao napasati kozu.

Odluka je pala, ja ću u prvi razred gimnazije. I malo iza toga pođoh s majkom u Krk. Dakako pješice, jer tada nije bilo nikakvih prometnih sredstava. Dobro se sjećam kako mi je dobra majka putem davala razne upute i savjete kako se moram ponašati u tuđoj kući, daleko od doma. Kod jedne krčke činovničke obitelji nađe mi stan a prehranu u đaćkoj kuhinji. U sobi nisam bio sam nego s jednim kolegom iz Malinske. Zbog čega ne znam, ali znam da sam nekoliko puta mijenjao stan i da sam uvijek bio s pokojim kolegom, dok nisam 1923. bio primljen u internat. Prije nego prijeđem na drugo htio bih naglasiti kako me u početku često obuzimala nostalgija za domom a

nostalgiju su znale popratiti i moje djetinje suze tim više što su mnogi kroz godinu napuštali školu i odlazili kući. Uza sve to, volja za školom — sve je to nadvladala.

Budući da je početak realne gimnazije u Krku pao baš neposredno iza prvog sjetskog rata i talijanske okupacije, kad je kod nas sav javni život mirovao, nije nimalo čudno na se u Krku našlo oko stotinjak đaka sa svih strana otoka Krka ne samo iz naših gradića već i naših sela. Uz više od dvadesetak Krčana, koji su pripadali činovničkim obiteljima, ostali su bili razdijeljeni na slijedeća mjesta: Baška, Dubašnica, Dobrinj, Garica, Kornić, Omišalj, Poljica, Punat, Sv. Vid, Vrbnik i Vrh. Uz otočane Krčane bila je i jedna učenica iz Paga. Pored Krčana bilo ih je najviše iz susjednog Punta, što nije nimalo čudno ako se ima na pameti blizina Punta i činjenica da su puntarski đaci — svi od reda — pješačili, te im nije trebalo plaćati stan i hranu u Krku.

Karakteristična je činjenica da u prvoj školskoj godini nije bilo đaka iz Istre što se imalo posebno u vidu kod osnivanja gimnazije, kao ni đaka iz drugih krajeva, osim susjednih otoka Raba i Paga. Vjerojatno za to što je škola otvorena sa zakašnjenjem od skoro tri mjeseca. Istrani će početi dolaziti tek u drugoj školskoj godini, tj. 1922/23, i od onda će stalno nadolaziti u sve većem broju.

Mislim da neće biti na odmet ako ovdje u vezi s đacima prvog razreda navedem ovdje još jednu značajnu činjenicu. Kako je realna gimnazija u Krku osnovana, kako rekoh, neposredno iza prvog svjetskog rata i talijanske okupacije (1918—1921), nagrnuli su u školu svi oni koji su tijekom tih zadnjih godina sanjali o daljnjem studiranju jer do tada nisu imali za to mogućnosti. Stoga upada u oči kod prvih đaka u Krku velika razlika u godinama. Ne samo u drugom već i u prvom razredu, razlika u starosti bilo je čak i do šest godina. Prema tome, dok su jedni bili još djeca, drugi su bili već mladići i djevojke. Međutim, uza sve to među svima nama vladao je sklad i međusobno razumijevanje jer smo svi bili istog mišljenja i imali smo isti cilj.

Prvi nastavnici realne gimnazije u Krku bili su direktor Istranin prof. Antun Šepić, Vrbničanin pop Franjo Volarić i Malološinjanin prof. Josip Capponi. Uz ove redovne nastavnike, koji su među sobom podijelili predmete, predavao je na školi i učitelj Josip Antun Kraljić, rodом iz Dubašnice. Kasnije će dolaziti i odlaziti i drugi profesori.

Kako u Krku nije bilo posebne gimnazijske zgrade, općina je dala na raspolaganje svoju zgradu na obali tik do zgrade kotara u kojoj je i danas sjedište općine. Ta je zgrada do tada služila za osnovnu školu koja je tada bila smještena na »Kamplinu« u zgradi pok. dra Dinka Vitezića, koju je krčka općina kupila. Prvi i drugi razred koji su otvoreni 1921. godine bili su smješteni u dvije donje prizemne prostorije; prvi desno a drugi lijevo od ulaza. U drugom katu desno bio je stan za podvornika. Međutim, ne znam zašto, drugi smo razred pohađali u drugom katu starog internata (soba do puta), da bismo se u trećem godištu opet vratili u početnu zgradu, vjerojatno zbog

otvaranja internata 1923. Jedne godine, ne znam zapravo koje, imali smo predavanja čak u gradskoj vijećnici. Zatim su se predavanja držala i u drugoj zgradi tik do gimnazije.

Prvi đaci krčke realne gimnazije bili su skoro svi od reda — uz iznimku krčke djece — djeca siromašnih otočkih seljaka i malih obrtnika. Stoga je odmah u početku uz gimnaziju otvorena i đačka kuhinja. U vezi s time dala je općina inicijativu da se u gradu Krku osnuje Žensko društvo za podupiranje siromašnih đaka koje je preuzelo glavnu skrb za osnovanu đačku kuhinju gdje su đaci dobivali ručak i večeru dok su kavu dobivali od svojih stanodavaca. Žensko potporno društvo, koje su uglavnom sačinjavale gospođe krčkih činovnika i obrtnika, smoglo je sredstava da pokojem đaku nabave i odijelo.

Prve dvije školske godine, tj. 1921/22. i 1922/23, svi su đaci stanovali po privatnim stanovima, po jedan-dva, a kod Istranina gosp. Dujanića znalo bi ih biti i više te je to bio kao jedan mali internat. Kod njega će i kasnije biti smješteni oni đaci (1925) koji nisu mogli biti primljeni u internat. I za ove je skrb vodio tzv. kuratorij internata.

Zauzimanjem gimnazije, općine a i uz osjetljivu pomoć banske vlasti u Zagrebu, kod čega je posebnu ulogu odigrao pok. Mate Polonijo, kanonik i član Kuratorija, svojim zauzimanjem kod banskog savjetnika I. Z. Galića, u jesen 1923. bio je otvoren đački internat u Krku. U tu svrhu dala je općina na besplatno raspolaganje svoju zgradu, a banska vlast je u tu svrhu odobrila iznos od 250.000 dinara kojim su bili nabavljeni kreveti. Uz to je državna vlast doznačila i stalni mjesečni doprinos od 19.400 dinara. A sve to uz uvjet: »Morate uzdržavati 33 Istrana i plaćati prefekta«. Internat za muške bio je smješten u staroj zgradi sadašnje gimnazije. U prizemlju bila je učionica i stan podvornika, dok su gornje dvije velike sobe služile za spavaonice a jedna manja soba za prefekta. Prvi prefekt bio je svećenik Antun Pilepić koji je ujedno i predavao na gimnaziji vjeronauk, matematiku, talijanski i francuski. Njega je kasnije zamijenio umirovljeni učitelj Antun Fučić. Ženske su pak bile smještene u adaptirane prostorije ženskog samostana sv. Benedikta. Tu je skoro kroz sto godina, tj. od 1806. do 1903. godine djelovala osnovna škola za krčku žensku mladež. Prva prefektica bila je Istranka Slavica Licul, kći pok. učitelja. Prema jednom podatku 1923. godine bila su primljena u internat 72 đaka: 47 muških i 25 ženskih od kojih su neki već tijekom godine napustili školu i internat.

Skrb i nadzor nad jednim i drugim internatom imao je Kuratorij koji je bio u tu svrhu osnovan i u koji su ušli direktor gimnazije, jedan predstavnik općine te jedan predstavnik biskupije. Kasnije se Kuratorij proširio te je prema Pravilniku od 1938. godine brojio sedam

članova time da je direktor gimnazije bio uvijek upravitelj internata. (Predstavnik biskupije u kuratoriju bio je stalno kanonik Mate Polonijo od osnutka 1923. godine do rata 1941. godine.) Kako prostorije u spomenutoj zgradi nisu bile dovoljne da prime sve zainteresirane đake, jedno vrijeme koristila se za internat jedna soba u zgradi gimnazije. Bila je to desna prostorija u trećem katu jer je podvornik premješten u drugu manju kuću do gimnazije. Kako je već sprijeda rečeno, kao internat služio je neko vrijeme i stan gosp. Dujanića u zgradi blizu istočnih vratiju grada Krka. Pomanjkanje prostora dovelo je kasnije do gradnje novog internata koji je sagrađen nekoliko godina pred drugi svjetski rat u neposrednoj blizini starog muškog internata. Novi će internat poslužiti za mušku mladež, a u stari će prijeći ženske iz mjesnog benediktinskog samostana.

Uz ostale razloge, otvaranje gimnazije u Krku posebno je iziskivala baš nacionalna stvar. Kroz vjekove je otok Krk bio pod tuđinskom vlasti; mletačkom, francuskom, austrijskom i napokon pod talijanskom okupacijom (1918—1921). Stoga nije čudno što naš narod nije bio toliko nacionalno svjestan. To posebno vrijedi za grad Krk. Premda su stanovnici Krka bili gotovo svi hrvatske krvi, u gradu Krku se osjećalo i govorilo talijanski. Stoga nije nimalo čudno što je oko osam stotina Krčana optiralo za Italiju, tj. većina stanovnika. Ovima treba pribrojiti i Talijane koji su imali jugoslavensko državljanstvo. O talijanskim podanicima brinuo se u Krku posebni konzul (jedan dobar poznavalac Krka zapisao je da je u Krku »talijanski konzul važnija osoba od sreskog poglavara«). Krčani-Talijani, podržavani od svojih političkih vlasti, bili su stalno odgajani u iredentističkom duhu živeći uvijek u nadi »da se pokaže zastava sv. Marka, koja čeka na Rijeci«.

S tim u vezi dobro se sjećam kako je za prvih godina našeg školovanja u Krku, budući da je krčka talijanska mladež još uvijek bila zagrijana od netom minule talijanske okupacije, dolazilo između njih i nas hrvatskih đaka do prepirki, dapače i do fizičkih dječjih obračunavanja.

U ovakvom ambijentu novootvorena gimnazija imala je posebnu narodnu misiju: buditi narodnu svijest kod đaka uopće i poslužiti kao najjači faktor u poslu nacionalizacije grada Krka, koji hoćeš-nećeš igra veliku ulogu na cijelom istoimenom otoku.

Zbog geografske a i povijesne povezanosti i blizine otoka Krka s patničkom Istrom koja je ostala pod Italijom, posebnu ulogu imala je krčka gimnazija u prihvaćanju i odgoju istarske mladeži. Stoga je bila osobita zadaća škole i internata u Krku da prima i spašava od odnarođivanja i nacionalne propasti djecu naše nezaboravne Istre, a preko njih i naših Istrana uopće. U većem su broju došli Istrani u Krk 1922. godine. Prvenstveno za njih bit će otvoren uz gimnaziju i internat — internat za istarske đake. Kako smo vidjeli sprijeda, kod otvaranja internata 1923. godine bio je postavljen uvjet od vlade da se u internatu osigura mjesto za trideset i tri Istrana. Prema jednom podatku koji mi je pri ruci, prve godine (1923) bilo je primljeno u internat 40 Istrana od kojih su neki tijekom godine otišli. Oni su plaćali doprinos samo za stan, dok su hranu imali besplatno u đačkoj menzi. Tako će biti i u buduće. »Besplatno mjesto u internatu može da dobije samo onaj učenik čiji roditelji žive u Istri, siromašni su...« U tom pogledu bez sumnje je krčka gimnazija učinila velike usluge našoj narodnoj stvari!

I na koncu još nekoliko riječi o međusobnom odnosu među đacima. Posebno u početku, postojalo je među krčkim đacima međusobno bratsko poštivanje i međusobna ljubav. Taj duh zajedničarstva i prijateljstva podržavao se i zajedničkim zabavama i izletima (Rab, Zagreb, Vitezićeva špilja kod Omišlja, Garica, Glavotok i dr.). Bili smo svi djeca više-manje istog socijalnog položaja, djeca siromašnih seljaka, malih obrtnika i nižih činovnika. Odgojeni u našem poznatom bodulskom siromaštvu. Skromni i malih zahtjeva. Bili smo zadovoljni i s koricom kruha. Škola se shvaćala ozbiljno. Radilo se i učilo jer je školovanje iziskivalo od naših roditelja mnogo žrtava i odricanja sviju u obitelji. Profesore se slušalo i štovalo. Stoga nije nimalo čudno što je krčka gimnazija, makar je radila u skromnim mogućnostima, uživala dobar glas. To je posebno dolazilo do izražaja kod prijelaza krčkih đaka u druge škole i zavode.

Prigodom ovog zlatnog jubileja naše krčke gimnazije možemo poželjeti da bi takav duh vladao i ubuduće!

Napomena: Da bi ovaj moj prikaz o počecima realne gimnazije i internata u Krku bio što potpuniji, moja sjećanja i uspomene popunio sam s nekim podacima koje sam našao kod dugogodišnjeg člana Kuratorija Mata Polonija.

**Spomenica
gimnazije »Čedo Žic«
u K r k u
1921 - 1971**

**K R K
1971**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 3

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ

PETAR STRČIĆ (glavni urednik)

RIKARD ŽIĆ

RUDOLF ŽIĆ

Urednik ovog sveska:

FRANJO MATEJČIĆ

Slika na koricama:

ANTON DEPOPE (Motiv grba grada Krka)